

12. SINIF 5. ÜNİTE

HİNT VE ÇİN DİNLERİ

KONULAR

1. Hinduizm
2. Budizm
3. Konfüçyanizm
4. Taoizm

1- Hinduizm

Hinduizm, Hint yarımadasında yaşayan halkın çoğunluğunun dinî inançlarını ve geleneklerini ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. Hindular, dinlerini “**Sanatana Dharma**” (ezelî-ebedî din) veya “**Arya Dharma**” (soylu yol) olarak adlandırmaktadır. Bu dine mensup olanlara da “**Sanatani**” denilmektedir. Hinduizm dünya nüfusunun %13’ünü oluşturur. Dünyadaki Hinduların %95’i Hindistan’da yaşar. Hinduizm, Hint yarımadasında yaşayan Hindu ırkıyla sınırlı bir din olması itibarıyla millî bir dindir. Günümüzde Hindistan’ın dışında, Sri Lanka, Pakistan, Endonezya ve Bangladeş gibi bazı ülkelerde de Hinduizm’in mensupları bulunmaktadır. Hindistan dışında Hinduizm’i resmi din kabul eden tek ülke ise Nepal’dir.

Hinduizm’in aslı Brahmanizm’e dayanmakla birlikte paganizm, Budizm gibi Hindistan’daki yerel dinlerin birleşimiyle oluşmuştur.

Hinduizm’in Doğuşu ve Gelişimi

Belirli bir kurucusu olmayan Hinduizm’in oluşum sürecini dört aşamada özetlemek mümkündür:

- 1. Brahmanizm (Vedizm) Dönemi:** Bu süreç yaklaşık olarak M.Ö. 1500-M.Ö. 300 arasında kapsar. Bu dönemde çok tanrılı bir din olmakla birlikte M.Ö. beşinci yüzyıldan sonra tek tanrılı bir anlayışa yönelmiştir. Kutsal görülen Vedalar, Brahmanalar ve Upanişadlar adlı metinler bu dönemde ortaya çıkmıştır.
- 2. Sentez Dönemi:** Bu süreç yaklaşık M.Ö. 300-M.Ö.100 arasında kapsar. Bu süreçte birtakım yerel tanrı ve tanrıça inanışları; inek, yılan, maymun gibi hayvanların, Ganj Nehri ve Meru Dağı gibi yerlerin kutsanması Brahmanizm’e dâhil olur. Bu etkileşimler daha sonra Hinduizm’e geçer.
- 3. Hinduizm’in Doğuş Dönemi:** Miladi birinci yüzyıldan itibaren Hinduizm oluşum sürecini tamamlamaya başlamıştır. Bu dönemde ortaya çıkan felsefe okulları, geleneksel inançların aksine yeni düşünceler ve inançlar geliştirmişlerdir. Bu yeni anlayış, Hinduizm’in kitlelere yayılmasını sağlamıştır.
- 4. Günümüz Hinduizm’i:** 18. yüzyıldan günümüze kadar gelen süreçte Hinduizm Batı’da ortaya çıkan modernleşmenin etkisiyle değişime uğramaktadır. Bu dönemde Hinduizm dinine bağlı reformistler dinlerini putperestliğin etkilerinden ve modern yaşama uymayan âdet ve ibadetlerden kurtarmaya çalışmışlardır.

Hinduizm’in Kutsal Metinleri

Hinduizm’in dinsel metinlerinin başında Sanskritçe yazılmış “**Vedalar**” gelir. Veda, kelime olarak “ilahi bilgi” anlamındadır. İki kısma ayrılır:

Şruti: İlham edildiğine inanılan kutsal kitaplar (Vedalar).

Smriti: Beşeri kaynaklı olduğu kabul edilen kutsal kitaplar (Mahabharata ve Ramayana).

Hinduizm'in İnanç Esasları

Hinduizm'de çok çeşitli tanrılar topluluğu vardır. Sadece belli bir tanrıya tapılmaz. Neredeyse her gücün ilahlaştırıldığı ve kutsal sayıldığı görülmektedir. Tanrıların sayısını hesaplamak imkânsızdır.

Çok tanrılı bir yapısı olmasına rağmen zamanla Brahma, Vişnu ve Şiva tanrıları ön plana çıkmış ve önem kazanmıştır.

Brahma, yaratıcı tanrı olarak kabul edilir.

Vişnu koruyucu tanrıdır. Tanrı Vişnu'nun bir bedende veya doğrudan yeryüzüne gelmesine "**avatar**" adı verilmektedir.

Şiva yok edici, tanrıdır. Ölümün ve hastalığın tanrısı olarak bilinir. Bu üç tanrı da erkek olarak betimlenir.

Hinduizm'de bunlarla birlikte, bir de dişi tanrı olan "**Devi**" vardır.

Bu tanrıça yaratılmışlara hayat veren güç olarak kabul edildiğinden ona "Anne" diye de hitap edilmektedir. Devi, erkek tanrıların silahlarını elinde tutan sayısız kollara sahip, güzel bir kadın olarak tasvir edilmektedir.

Reenkarnasyon ve karma inancı

Hinduizm'de önemli inanç konularından biri de **samsara** inancıdır. Tenasüh, ruh göçü veya reenkarnasyon gibi kelimelerle ifade edilen samsara Hinduizm'e göre dünyadaki doğum-ölüm-yeniden doğuş döngüsünü ifade etmektedir. Buna göre insan sonu olmayan bir tenasüh (ruhun bir bedenden başka bir bedene geçmesi) zinciri içerisinde gidip gelmektedir. İnsan eylemlerinin sonucuna göre öldükten sonra dünyaya yeniden gelir. Bu yeniden geliş insan, bitki, hayvan veya geçici bir süre de olsa cansız varlık şeklinde olabilir. Ruhun bedenden bedene geçtiği bu döngüsel süreçteki durumunu belirleyen sebep sonuç yasasına **karma** denmektedir.

Ruhun bu döngüden kurtulmasına ise **Nirvana (mokşa)** denilmektedir. Kurtuluşa ulaşan kimse mutlak tanrı Brahma ile bütünleşir veya ondan bir parça hâline gelerek tanrılaşır.

Hindular, ruhun ölmezliğine inandıkları için ölümlerini gömmez, cesetlerini yakarak küllerini kutsal kabul edilen Ganj Nehri'ne dökerler.

Hinduizm'deki tenasüh, ruh göçü, reenkarnasyon inançları İslam'ın ahiret inancıyla çelişir. Cennet cehennem ve kıyameti inkârâ götürür, ayrıca ruhun birliği ve sorumluluk ilkesine aykırıdır.

Kast Sistemi

Hinduizm'in en belirgin özelliklerinden biri karma inancının sosyal hayattaki sonucu olarak kabul edilen kast sistemidir.

Kast; aynı işle meşgul olan, atadan miras kalan hakları, vazifeleri ve âdetleri ile birbirine sınımsız bağlanan şahıslar grubunu ifade etmektedir. Kast kişinin iradesi ile seçilemez ve değiştirilemez. Aynı kast üyeleri yalnızca birbirleri ile evlenebilir ve ancak birbirleriyle aynı sofraya oturabilir. Kastlar, Tanrı Brahma'nın insan şeklinde tasavvur edilen vücudunun farklı yerlerinden yaratılmıştır. Buna göre **Brahmanlar** ağzından, **kşatriyalar** kollarından, **vaisyalar** midelerinden, **sudralar** da ayaklarından yaratılmışlardır. Bunların yanında kast dışı kabul edilen **pariyalar** (dokunulmazlar) grubu vardır. Bunlar, insan dahi kabul edilmezler, onlardan mikroptan kaçır gibi kaçılır ve onlara yaklaşanlar pis ve düşük sayılırlar. Tapınaklara, çarşılara ve pazarlara girmeleri yasaktır.

Hinduizm'in Ritüelleri

Hindular için ibadet, temelde bireysel bir faaliyettir. İbadet yapılan yerlere "**mandır**" denir.

Hindistan'da mabetler insanların tanrılarla buluşma, onları ziyaret etme ve çeşitli takdimlerde bulunma yerleridir. Her tanrının bir mabedi vardır ve o mabette, tanrının bir tasviri veya heykeli bulunur. İbadet etme yerleri sadece mabetlerle sınırlı başka yerlerde de ibadet edilebilir.

İbadet etme hakkı sadece Brahman, Kşatriya ve Vaisya kastlarına mahsustur. Bu kastların dışında kalanlar ve et yiyenler mabetlere giremezler. Kadınlar, Vedaların ve ilahilerin okunduğu ibadetlere katılamaz. Sadece mabedin yemek temizlik işleriyle görevlidirler.

Hindular, sabahleyin güneş doğmadan önce, öğle vaktinde ve güneş battıktan sonra olmak üzere günde üç defa ibadet ederler. Şafak vaktinde kalkan bir kimse, öncelikle kutsal "Aum (Om olarak da okunmaktadır)" hecesini okuyarak ibadete başlar.

Evlerin özel olarak ayrılan bölümlerinde, tanrıları sembolize eden heykellerin önünde yapılan ayine ise "**puja**" denilir. Mabet ve ev dışında uygulanan temel ibadet "kozmetik su" dan geldiğine inanılan **Ganj Nehri**'nde yıkanmaktır. Bu ibadetin, insanı günahlardan arındırdığına inanılmaktadır.

Yoga ve meditasyon da Hinduizm'de önemli dinî ritüellerdendir. Meditasyon, düzenli ve kurallara uygun derin düşünce, tefekkür anlamına gelir. Yoga yapan (yogi) nefesine hâkim olmaya ve zihnini bir noktada toplamaya çalışır. Böylece o, beden ile ruh, hareket ile zihin arasındaki ahengi sağlayarak kâinatın değişmez özüne ulaşmaya ve tabiatüstü güçlerle temas kurmaya çalışır. Ruh, yoga sayesinde bedenden ayrılır ve ölümsüzlüğe ulaşır.

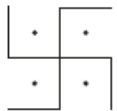
Hinduizm'in Sembolleri

Aum /Om; ilahi kuvvetle dolu, kutsal sırlı bir kelime olarak kabul edilir. Uzun, özel bir tarzda nefes alarak söylenir. Bu hecenin sesi, sonsuzluğun ve tüm evrenin sesini temsil eder.

Lotus çiçeği (Padma): Hindistan dinleri tarafından en çok kullanılan sembollerdendir. El değmemiş güzelliği simgelemektedir.

Hindu Swastika: Saat yönündeki swastika güneşin ve Tanrı Vişnu'nun simgesidir. Aksi yöndeki swastika (sauvastika) ise Tanrıça Kali'nin, gecenin ve sihrin simgesidir.

Yantra: Evreni simgeleyen geometrik diyagramdır. Hindu ritüellerinde meditasyon aracı olarak kullanılmaktadır.

Trisula: Tanrı Şiva'nın sembolüdür.

Hinduizm'de inek, yılan, maymun, fare gibi bazı hayvanlar kutsal kabul edilir. Yine Ganj Nehri ve Meru Dağı kutsal olarak kabul edilmektedir. İnekler; yer, gök ve hava âleminin anası olarak görülür. İnekler, caddelerde, alışveriş ve iş yerleri gibi bazı mekânlarda serbestçe dolaşır. Trafik ineklerin hareket durumuna göre düzenlenir. Hinduizm'de ayrıca ineklerin kesilmesi ve yenilmesi kesinlikle yasaktır.

Hinduizm'in Kutsal Mekânları

Tanrı Şiva'nın evi olarak görülen Benares bunlardan en meşhurdur. Ayrıca Ganj Nehri ve Meru Dağı kutsal olarak kabul edilmektedir.

2- Budizm

Budizm, Hindistan'ın kuzeydoğusunda, şimdiki Nepal'in bulunduğu bölgedeki Sakya kabilesi yöneticisinin çocuğu olarak MÖ 563'te dünyaya gelen Siddharta Gautama Sakyamuni'nin öğretilerine dayanan bir dindir. Ona, aydınlanmış, uyanmış anlamında "Buda" adı verilmiştir. Bu dinin Batı dillerindeki adı Budizm'dir. Budistlerin yaşadığı Asya ülkelerinde ise Buda-Sasana (Buda Disiplini) adıyla anılır.

Budizm'in Yayıldığı Coğrafi Bölgeler

Hindistan'da doğmuş olmasına rağmen Çin, Moğolistan, Sri Lanka, Tayland, Myanmar, Vietnam Singapur, Malezya, Tayvan, Tibet, Kore, Japonya, Endonezya, Laos gibi Güney Asya ve uzak Doğu ülkelerine yayılmıştır. Hızlı bir gelişme gösteren bu dinî hareket, 400-450 milyon civarındaki mensupları ile yaşayan büyük dünya dinleri arasına girmiştir. Bunun yanında Batı Avrupa, ABD ve Avustralya'da Budizm'in yeni bir mezhebi olan Zen Budizm ilgi görmüş ve taraftar bulmuştur. Brahmanizm'in şekilciliğine ve kast sistemine karşı gelişen Budizm'de nefsi temizleme, güzel davranış elde etme, canlılara sevgi ve merhamet gösterme gibi öğretiler öne çıkmıştır.

Budizm'in Doğuşu ve Gelişimi

Budizm'in kurucusu Buda (Siddhartha Gotama), saray eğlenceleri içinde yaşayan bir prens iken 29 yaşına geldiğinde bir keşişten etkilenerek gerçek hayatı aramak için sarayı terk etti. Sarayı, karısını ve oğlunu terk ederek tek başına çileli bir hayat yaşamayı seçti. Altı yıl boyunca züht hayatı yaşadı. Ganj'in bir kolu olan Nerañjara Nehri kıyısında Bodhi ağacı denilen bir tür incir ağacının altında düşünce hâlinde iken aydınlanmaya erişti. Gaya'daki bu yer bugün Budizm'in kutsal mekânları arasında yer almaktadır. Bu iki hayat tarzı dışında başka bir "orta yol" olabileceği kanaatine varan Buda bu orta yolu da "Sekiz Dilimli Yol" olarak açıkladı. Buda'nın öğretilerini yaymayı, onun tarafından kurulan Sangha teşkilatı üstlendi. Bu öğretilerin yazıya geçirilişi milattan önce birinci yüzyılın sonuna doğru Seylan'da tamamlandı.

Buda'nın hayatı ve geliştirdiği öğretisi, Pali dilinde yazıya geçirilerek Tripitaka (Üç Cevher) adı altında bir araya toplanmıştır. Buda'nın sözleri olan ve en eski Budist kutsal kitabı sayılan Tripitaka (Üç Sepet) üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

Vinaya Pitaka (Disiplinler Sepeti): Bu metinde keşişlerin uyması gereken manastır hayatı kuralları yer alır.

Sutta Pitaka (Vaazlar Sepeti): Dört hakikat ve sekiz dilimli yol gibi Budist öğretinin en önemli esasları yanında Budistler için gerekli diğer birçok özel ve pratik bilgiler de yer alır.

Abhidhamma Pitaka'dır (Doktrinler Sepeti): Dört temel gerçeklik, sekiz dilimli yol ve Budizm'in temel öğretilerine dair felsefi açıklamalar ve yorumları içerir.

Budizm'in İnanç Esasları

Budizm'de yaratıcı tanrı fikri yoktur. Buda, içinde dünyaya geldiği ve yetiştiği Hindu tanrı ve tanrıça inançlarına ve kutsal kitaplarına hiçbir değer vermemiştir. Ancak sonraki zamanlarda çeşitli inançların etkisiyle Buda tanrılaştırılmıştır.

Budizm'de inançla ilgili temel kavramlar şunlardır:

Karma-tenasüh,

Nirvana,

Öldürmeme, Zarar Vermeme (Ahimsama)

Budizm'de "iman ikrarı" üç temele dayanmakta ve "Triratna" (üç cevher) olarak nitelendirilmektedir: **Buda'ya sığınırım, Dharma'ya (Buda Öğretisi) sığınırım, Sangha'ya (Rahipler Topluluğu) sığınırım.**

Buda, üç cevherin ilkidir.

Dhamma, onun öğretilerini ve ilkelerini ifade etmektedir.

Sangha ise bunları yaymakla görevli din adamları topluluğudur.

Mehdi İnancı: Buda ıstıraptan kurtuluş yolunu göstererek görevini tamamlamış ancak insanların kurtuluşunu gerçekleştirememiştir. Bu görevi ileride gelecek olan Maitteya (herkese, âlemlere rahmet olan) gerçekleştirecek, onun sayesinde insanlık tüm dertlerinden kurtulacaktır.

Budistlere göre insan, nefsinin esiridir ve bütün sıkıntılardan kurtulmanın yolu her türlü arzuyu bırakmaktır. Buda'nın öğretisinin amacı, kişiye bu dünyada acı ve ıstırap veren her şeyden kurtararak Nirvana'ya ulaşmasını sağlamaktır. Nirvana'ya ulaşmaları için ise "sekiz dilimli yolu" takip etmeleri gerekir. Budizm'de çocuklar ve fakir kimselerin cesetleri gömülür, zengin aileler ise ölülerini yakarlar. Yakılmayan cesetler açık alanlara konularak bunların vahşi hayvanlarca parçalanmasından veya bozulmasından rahiplerin ibret almaları istenir.

Budizm'in Ritüelleri

Budizm'de ferdi ibadet esastır. Mabetlerde bu amaca yönelik yapılmış küçük bölümler bulunmaktadır. İbadet amacıyla gelenler bu bölümlerde ibadetini dilediği şekilde yerine getirir. Budist dinî yapıları için yaygın şekilde kullanılan terim "**Vihara**"dır. Mesken veya ikamet yeri anlamına gelen vihara, hem rahiplerin ikamet ettikleri bina, hem de Budistlerin ibadet mekânıdır.

Budizm'de Buda'nın ve onun talebelerinin kutsal emanetlerinin saklandığı tapınaklara **Stupa** veya **Pagoda** denilmektedir. Tapınağa girince, önce Buda heykeli selamlanır ve ardından tapınağın bir köşesine çekilerek meditasyon yapılır.

Budizm'de, Buda tanrılaştırılmış ve ibadetin ana merkezine oturtulmuştur. İbadetin ana ilkesi karma-tenasüh çemberinden kurtulmaktır.

Budizm'de temel ibadet bağdaş kurup oturmak, zihni bir noktaya sabitleyerek derin düşünceye dalmaktır.

Buna yoga denir. Yoga, Nirvana'ya ulaşma yolu olarak tanımlanır.

Budizm'de ibadet, sadece mabede bağlı olmayıp evde de yapılabilir. Bu yüzden her Budist'in evinde zihnini odaklaştırıp ibadet edeceği Buda'nın heykeli veya resmi bulunur. Budistler dua ederken "dua tekerleği veya tespih" kullanırlar. Bu tekerleklere çakra adı verilir.

Sangha teşkilatı dünyanın en eski rahipler topluluğudur. Rahipler, manastırda bir köşeye çekilip insanlardan uzak yaşarlar. Önceki hayatında rahip olanlar hariç kimse Nirvana'ya eremez.

Budizm'in Sembolleri

Budizmin en tanınmış sembolü **sekiz dilimli teker**dir. Budizm'in sembollerinden bir başkası, Hinduizm'de olduğu gibi lotus çiçeğidir. **Lotus** Buda'yı veya dört temel elementi simgeler. Buda'nın heykelleri, Buda'nın külleri ve diğer hatıraları, Budist azizlerin cesetlerini ve kişisel eşyalarını ihtiva eden mabetler (stupa veya pagoda) Budistler tarafından kutsal kabul edilmektedir. **Dharma çakra** (yasa tekerleği), üç mücevher ve **mandala** (renkli tefekkür tekerleği) bu dinin sembollerindedir.

Budizm'in kutsal mekânları

Budistlerce kutsal kabul edilen başlıca dört yer vardır. Bunlar:

Lumbini: Buda'nın Nepal'deki doğum yeridir.

Bodhgaya: Buda'nın incir ağacı altında aydınlandığı yerdir. Hindistan'ın Bihar eyaletindeki Gaya şehrine on beş km. uzaktadır.

Sarnath: Buda ilk vaazını burada vermiştir. Tarihi mekânda geyiklerin koruma altına alındığı bir de hayvanat bahçesi vardır.

Kushinagar: Uttar Pradeş eyaletinde Kasia şehri yakınlarında yer alan ve Buddha'nın öldüğü kabul edilen yerdir. Buralara ziyaretin kişinin nirvanaya ulaşmasına yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Ayrıca Hinduizm'de olduğu gibi Budizm'de de **Ganj nehri** kutsal kabul edilir.

3- Konfüçyanizm

Çin'in yerli ve millî dinlerinden biri olan Konfüçyanizm, **Konfüçyüs**'ün öğretilerine dayanır.

Çin'de âlimlerin, ediplerin, bürokratların, prenslerin ve imparatorluk ailesinin dini kabul edilmiştir. Bu din, Vu-ti (MÖ 140-87) döneminden 1912 yılına kadar "devlet dini" olarak tanınmıştır. İmparator, başrahip sıfatı ile ahlaki-siyasi kültürü, gelenekleri, dinî tören ve âdetleri devam ettirmiştir. Konfüçyanizm, Çin'de yaygın olan inançlar üzerine kurulmuş bir ahlak sistemi görüntüsündedir.

Konfüçyanizm'in yayıldığı coğrafi bölgeler

Konfüçyanizm'in günümüzde 350 milyon civarında mensubu bulunmaktadır. Bunların büyük bir kısmı Çin'de geri kalanları ise Kore, Vietnam, Tayland, Tayvan ve Japonya'da yaşamaktadır.

Konfüçyanizm'in doğuşu ve gelişimi

Konfüçyüs, M.Ö. 551'de, Çin'de şimdiki Şantung'un bir bölümü olan Lu eyaletinin Tsou şehrinde dünyaya gelmiştir. Ona verilen **Konfüçyüs** ismi, Kung Fu-Tzu'nun (Üstad veya Filozof Kung) latinesidir. Öğretilerini yaymak için on üç yıl boyunca dolaşan Konfüçyüs, M.Ö. 483'te memleketi Lu'ya tekrar dönmüş, M.Ö. 479 yılında da vefat etmiştir. On beş yaşından itibaren kendini ilme adanmış ve yirmi yaşında iken açtığı okulda öğrenci yetiştirmeye başlamıştır. Konfüçyüs'ten sonra talebeleri onun öğretilerini yaydılar. Öğrencisi Tseng-Tzu, torunu Tzu-Ssu ve en büyük takipçisi Mensiyüs sayesinde, ölümünden kısa bir süre sonra etkisi artmaya başladı. Konfüçyüs'ün öğretileri, imparatorluk törenleri ve imparator tarafından Gök'e (T'ien) yapılan ibadetle irtibatlandırılmaya başlandı. Çin yönetimine bağlı bütün bölgelerde Konfüçyüs'e de ibadet edilmesi emredildi. Böylece Konfüçyanizm, Çin'in millî dini hâline geldi. Tang Hanedanlığı zamanında Konfüçyüs anısına resmi dini törenlere büyük önem verildi (M.S 618).

Sonraki dönemde Budizm ve Hristiyanlık yasaklanarak Konfüçyanizm imparatorluğun resmi dini hâline getirildi. Son dönemlerinde ise Konfüçyanizm bazı dini-felsefi düşüncelerle sentezlenerek yeni oluşumlar ortaya çıktı.

Konfüçyanizm'in inanç esasları

Konfüçyüs'ün hedefi yeni görüşler ortaya koymak değil, eskilerin hikmetli sözlerini aktarmaktır. Eski bilgelerin erdemlerini yeni nesillere aktarmak suretiyle geçmişin seçkin idarecilerinin, Çin'e barış ve huzuru nasıl getirdiğini göstermeyi amaçlamıştır.

Konfüçyüs'e göre erdemli ve ahlaki örneklikle yönetilen, hiyerarşik toplum anlayışının tepesinde imparator, ortasında bakanlar ve en altında halk bulunmaktadır.

Konfüçyüs, öğretilerini bir tanrı fikrine dayandırmamış ancak Çin'de Şangti adı verilen Tanrı'ya inanmayı sürdürmüş, ona T'ien demeyi tercih etmiştir. Tanrı, düşkünleri korumak için hükümdarlar; Tanrı yolunda insanlara yardımcı olmaları ve ülkenin her yanında huzuru sağlamaları için öğretmenler göndermiştir. Ona göre T'ien tabiattaki düzeni kuran ve yöneten, her şeyin üzerinde yer alan yüce güçtür.

Konfüçyanizm 'de insan, dört asli fazileti bir arada toplayarak onlara göre hareket ederse, bahtiyarlık ve saadet kazanacaktır. Bunlar:

1. İnsan sevgisi
2. Adalet
3. İbadet (emredilen merasime riayet)
4. Bilgi

Konfüçyanizm'de Kutsal Metinler

Konfüçyüs'e büyük bir bağlılık gösteren öğrencileri onun ölümünden sonra sözlerini toplamış, böylece kutsal metinleri oluşturmuşlardır. Bunlar "Beş Klasik" ve "Dört Kitap"tır.

Beş Klasik: Değişiklikler Kitabı (mistik ve metafizik olaylardan söz eder), **Tarih Kitabı**, **Şiirler Kitabı**, **Törenler Kitabı** ve **İlkbahar-Sonbahar Olayları Kitabı**'dır (mevsimlerle ilgili notları içerir).

Dört Kitap: 11. yüzyılda Sung Hanedanı döneminde bir araya getirilmiştir. Yöneticilerin eğitiminde kullanılan bu kitap, **Konfüçyüs'ün Konuşmaları**, **Mensiyüs'ün Sözleri**, **Orta Yol Doktrini** ve **Büyük Bilgi** bölümlerinden oluşmaktadır. Konuşmalar, Konfüçyüs'ün kendisi ve düşüncesi hakkında en doğru bilginin elde edilebileceği metinlerdir.

Konfüçyanizm'in Ritüelleri

Çin geleneğinde ibadet, ruhani varlıkları memnun etmek ve insanların dünyevi menfaatlerini sağlamak amacı taşımaktadır.

Konfüçyanizm'de en yaygın ibadet şeklinin atalara dua olduğu kabul edilmektedir. Çin'de her devrin dinî özelliği, "Göğün Oğlu" sayılan imparatora ve atalara gösterilen bağlılık ve saygıdır. İbadet esnasında ilahiler söylenir, dinî müzik çalınır ve dans edilir, müzik başlar başlamaz atalarının ruhunun oraya geleceğine inanılır. **Çinliler, insanın evlenmeden veya geride bir oğul bırakmadan ölmesini büyük günah sayar.**

Mabet, tanrının hazır bulunduğu yer olarak düşünülduğünden, ölüm anları yaklaşan yaşlılar ve hastalar mabede götürülür. Çünkü bir tanrının huzurunda ölmek, bahtiyarlık olarak kabul edilir.

En meşhur Çin ibadet yerleri Pekin'deki imparatorluk mabetleridir. Bunlar, 15. yüzyılda inşa edilmiş modern yapılar olup 1911'de imparatorluğun çöküşünden beri ibadet amacıyla kullanılmamaktadır. Bu yapıların en önemlisi Gök Mabet'tir.

Konfüçyanizm'in Sembolleri

Konfüçyanizm, geleneğe saygılı olduğu için Çin'in geleneksel sembollerini kullanır.

Konfüçyanizmin iki önemli sembolü vardır:

Bilge, üstat veya Konfüçyanizm anlamına gelen Çince karakterdir.

Beş temel elementten sayılan suyun simgesidir. Çin kültüründe su, yaşamı anlatır. Bu karakter Konfüçyanizm'i de simgelemektedir.

Konfüçyanizm'in kutsal mekânları

Konfüçyanizm'in kutsal mekânları arasında en çok bilineni, Konfüçyüs Tapınağı, Konfüçyüs Konutu ve Konfüçyüs'ün soyundan gelenlerin mezarlarından oluşan külliye'dir.

4- Taoizm

Çin kaynaklı dinî-felsefî bir sistem olan Taoizm (Taoculuk), Konfüçyanizm ile birlikte iki bin yıldır Çin'in yaşam anlayışını şekillendirmiştir. Taoculuk, tabiatla uyum içinde olmayı, ona müdahale etmemeyi, doğal ve sade olmayı öğretir.

Taoizm'in yayıldığı coğrafi bölgeler

Taoizm, Çin, Japonya, Kuzey ve Güney Kore'de yayılmıştır. Bu ülkelerin dışında bazı Taocu mezhepler, Tayvan, Malezya, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da varlığını sürdürmektedir. Bu gün Taoizm'in toplam inanan sayısı 95 milyon civarındadır.

Taoizm'in doğuşu ve gelişimi

Taoizm, Çin'in millî ve yerel dinlerinden birisidir. Çin'de Lao Tzu (Laozi) (MÖ 604) tarafından kurulmuştur. Çin'in Honan eyaletinde doğduğu ileri sürülen Lao-Tzu'nun asıl adı Li Tan'dır. Lao-Tzu (ihtiyar bilgin) ona lakap olarak verilmiştir. Hayatı hakkında çok az şey bilinmektedir. Taoçu felsefe Han Hanedanlığı döneminde (MÖ. 206-MS. 225) bir din hâline gelmiştir. Taoizm, ismini kısaca "Yol" anlamına gelen Çince kelime Tao'dan almıştır. Onlara göre Göğün Yolu parlak, kutsal ve doğrudur; İnsanın Yolu ise karanlık ve Göğün Yolunun tersidir.

Taoizm'in inanç esasları

Tanrı: Taoizm çok tanrılı bir dindir. Tao yaratıcı prensiptir ama yaratıcı değildir. Tao'ya tapılmaz. Tao, yol anlamına gelir ve evrende var olan her şeyin değişmez kaynağıdır. Tao, gizemlerin gizemi ve tanımlanamaz bir güçtür. O; isimlidir, görülemez, işitilemez ve kavranamaz. Laozi, "Adını bilmiyorum ama ona Tao diyorum." diyerek Tao'nun bilinmezliğine vurgu yapar. Taoizm'de "Tao" ile beraber bir de "Te" kavramı vardır. Tao'nun gizli gücü olarak bütün varlıklarda bulunan "Te", "Tao"nun tabiatındaki her şeyi değiştiren gücünün kendisidir.

Lao Tzu'ya göre evrendeki her şey negatif ve pozitif zıtlıkların birleşmesi sonucu meydana gelmektedir.

Taoizm'in ölküsü "wu wei", yani "iş yapmamak" prensibidir. Buna göre insan dünya nizamına uyarak yaşamalı, gayret sarf etmeksizin Tao'nun kanunlarına tabi olmalıdır. Taoizm, mutlak sükûnet ve rahatlık içinde dünyaya sırt çeviren mistik bir hayat tarzına, yani ahlak ve zühde dayanmaktadır. Lao Tzu'nun davranış hakkındaki öğretisinin temeli insan hayatındaki üç kuralda kendini göstermiştir: 1- Mevcutla Yetinmek, 2- Tabiatla Hareketsizlik, 3- Boşlukta Rekabet Etmemek

Ahret: Taoizm'de bu dünyadan kurtulmak veya karma ve tenasüh gibi bir düşünce yoktur. Onlar için dünya gerçektir ve hakiki mutluluğun kaynağıdır. Her kötü işin bu hayatta ve gelecek hayatta kişinin kendisine geri döneceği veya bir cezasının olacağı anlayışı hâkimdir.

Kutsal Kitap

Taoizm'in en önemli kutsal kitabı bizzat Laozi tarafından yazıldığına inanılan Tao-Te-King'tir. Tao, "yol, yaratıcı ilke", Te, "erdem", King de "kitap" anlamına gelmektedir. Lao Tzu'nun iki kısımdan ve beş bin kelimededen ibaret bulunan "Tao Te King" (Yol ve Onun Gücü) kitabı bugüne kadar, bütün Taoizm düşüncesinin kaynağı olmuştur. Anlaşılması oldukça zor olan bu kitap, Çin'in büyük klasiklerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Taoizm'in Ritüelleri

Taoizm'de ritüeller, eski Çin dinlerinden mistik ve büyüsel unsurlar ile Budizm'den yoga ve meditasyon dâhil birçok ritüelden meydana gelir. Çin terminolojisinde Taoist mabetleri için "kung" (manastır veya saray), "kuan" (manastır mabedi) ve "miao" (mabet) kelimeleri kullanılır. Çoğu, sayısız tanrı ve tanrılaştırılmış kahraman tasvirlerini koymak için yapılmıştır.

Her taoistin kendini yakın hissettiği tanrılar vardır. Bunlar içerisinde en meşhur olanı, savaş tanrısı Kvan-Ti ile zenginlik tanrısı Shin'dir. Tanrılar için yapılan ayinlerde trampet ve gong çalınır ve tören gerçekleştirilir. Yeni yılda mabetler, heykeller ve evler temizlenerek kötü ruhlardan arındırılır, kâğıt ve kumaş parçalarından oluşturulmuş ejderha figürleri sokaklarda gezdirilir.

Taoizm'in sembolleri

Taoculuğun en tanınmış simgesi Yin ve Yang'dır. Yin'i siyah Yang'ı ise beyaz temsil eder. İçlerindeki ters renkteki noktalar dengeli ve dönüşümü ifade eder. Gece ve gündüz gibi ikisi birbirine zıt ancak birbirinin tamamlayıcısıdır. Işık, erkeklik, sıcak, kuru, yararlı olumlu ilke Yang'la onun zıddı, karanlık, dişil, soğuk, nemli, zararlı ve olumsuz ilke Yin'dir. Erkeklerde üstün olan yang, kadında yin'dir. Fakat ikisi de iki cinste de bulunur.

Taoizm'in kutsal mekânları

Taoizm'de bazı dağlar, mağaralar kutsal sayılmıştır. Taoizm'in, Çin'in çeşitli bölgelerinde yer alan beş kutsal dağı bulunmaktadır. Bunların içinde en kutsalı **Taishan Dağı**'dır.

Mehmet ERDEM
Karta İMKB M.T. A. L.
<https://www.mehmeterdem.biz/>